

Лілія ЯКИМЕЧКО

ДЕКОРАТИВНИЙ РОЗПИС ПАРАСКИ ХОМИ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ТА ТВОРЧО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Розглядаються основні наукові та джерельні ресурси творчості Параски Хоми, відомої сучасної мисткині, авторки численних творів декоративного розпису. Висвітлюються етапи становлення та розвитку її малярської мови співвідносно авторського мистецького світогляду, систематизуються тематичні цикли, розкриваються особливості її творчої методології.

Ключові слова: Параска Хома, декоративний розпис, майстри народного примітиву, рослинно-квіткові мотиви, образна мова, авторський мистецький світогляд, художньо-виражальні засоби, техніка виконання.

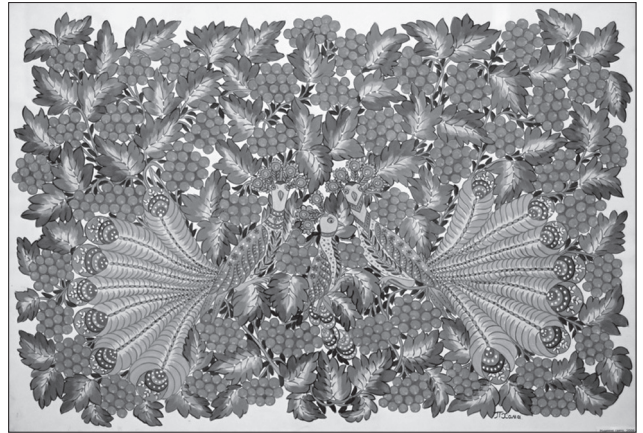
© Л. ЯКИМЕЧКО, 2014

Параска Петрівна Хома відзначила в 2013 році своє 80-ліття та 45-ліття творчої діяльності. І далі вона не втомлюється дивувати поціновувачів мистецтва нев'янувими квітами своїх розписів — метафора, що відповідає специфіці її творчості. Майстриня працює в галузі декоративного розпису на папері. Її квітково-рослинні композиції можна віднести до окремого напрямку в українському декоративному розписі. Творча манера художниці є неповторною на тлі художньо-естетичних явищ в сучасному мистецькому середовищі Західної України. Художниця залишається вірною своєму авторському стилю та дивує сучасників працелюбством та невичерпним джерелом творчої наснаги. Як і більшість наївних художників Параска Петрівна пронесла крізь свою творчість щирість, вірність власним ідеалам, тонкі естетичні відчуття мелосу народних пісень та любов до народного мистецтва, що були тематикою та натхненням для її картин. Заслугує на увагу композиція та колористика розписів майстрині, а також шанування нею родинних та релігійних традицій, любов до рідного краю, що можна легко помітити в роботах художниці. Її авторську манеру сьогодні здатен впізнати чи не кожен мешканець Прикарпаття. Роботи майстрині надихають місцевих художників та майстрів народного декоративного мистецтва. Про це свідчать численні музейні збірки та приватні колекції, а також інтерес до творів художниці з боку громадськості та медіа.

Творчість Параски Хоми є унікальним явищем в мистецькому осередку Покутського регіону та Прикарпаття загалом, а разом з тим й органічною часткою цього середовища. Адже формувалась авторська манера на ґрунті багатих народних традицій, фольклору, естетичних ідеалів народного мистецтва, культурних цінностей та ментальності народу. Термін «український народний примітив», до якого належить творчість художниці, є відносно новим терміном в українському мистецтвознавстві. На сьогодні є певні невизначеності термінології цього явища, і, відповідно, не здійснена комплексна оцінка самого жанру. Також творчість окремих майстрів народного примітиву залишається поза належною увагою. Дослідження творчості художників народного примітиву доповнить розуміння цілісної картини українського народного мистецтва та українських мистецьких процесів загалом. На прикладі творчості Параски Хоми

можна виявити: чинники, що вплинули на формування цього жанру; різноманітність проявів народного примітиву; риси та закономірності творчого процесу наївних художників. Тому актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю надання комплексного мистецтвознавчого аналізу творчості Параски Хоми з метою виявлення причинно-наслідкових факторів формування авторського стилю художниці та його взаємозв'язку з культурно-мистецьким середовищем. Для визначення цих факторів в нашій статті проаналізуємо дослідницькі матеріали по творчості художниці, здійснимо характеристику: етапів творчості, тематики та техніки робіт, світоглядних уявлень та естетичних уподобань художниці як основ формування авторського стилю.

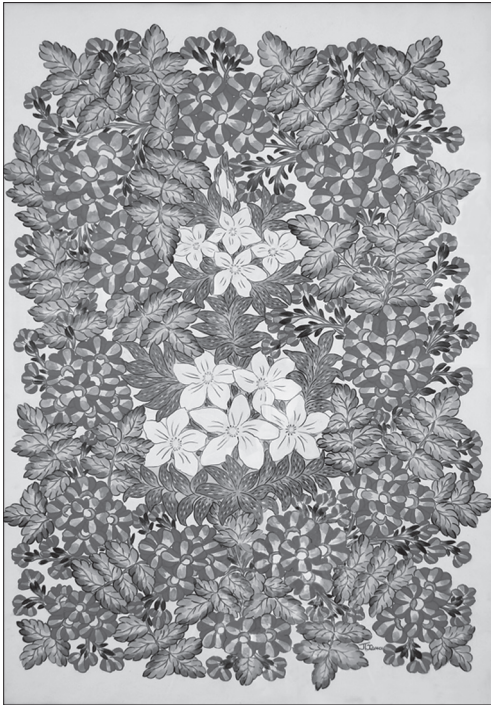
Серед праць, присвячених творчому доробку Параски Хоми, слід виділити книги авторства Володимира Качкана «Барви веселки: Оповіді народних майстрів» (1981), «Гори і доли: Художньо-документальні оповіді» (1983), альбом «Параска Хома» (1983), «Віщі знаки думки, серця і руки» (2012). Альбом «Параска Хома» був першою біографічною працею, присвяченою виключно творчості Параски Хоми. В альбомі описується біографія художниці та подаються ілюстрації робіт раннього етапу творчості. Важливою для аналізу автобіографії художниці є книга-нарис Василя Франківа «Нев'янучі квіти» (1993), де детально описуються важливі факти з життя та найбільш пам'ятні моменти з розповідей самої художниці. Серед праць інших дослідників слід відзначити книгу Тетяни Кари-Васильєвої «Творці дивосвіту» (1984). Книга присвячена майстрам народних промислів. В розділі «Майстри народного малювання» подається коротка характеристика українських декоративних розписів та творчості майстрів. Окрім майстрів Петриківського розпису згадується творчість Катерини Білокур, Марії Приймаченко та Параски Хоми. Ще одна згадка про Параску Хому розміщена в книзі М.В. Яновського «Срібна пряжка: Розповіді про народних майстрів» (1980). Тут в белетристичному стилі коротко описується життя та творчість народних майстрів, одна з цих розповідей присвячена Парасці Хомі. Короткі згадки про творчість Параски Хоми містяться у підручнику М.А. Кириченка «Україн-

Параска Хома. Родинне свято. 2009. 70x100

ський народний декоративний розпис» (2006), в розділі про майстрів декоративного розпису. Ставлення дослідників Параски Хоми до народних майстрів декоративного розпису черговий раз доводить присутність рис народної творчості та декоративної манери в роботах художниці. В підручнику коротко подано мистецтвознавчий аналіз розписів художниці на прикладі картини «Жоржини» (1968) із серії «Садові квіти». Жоржини, як стверджувала художниця в одному з інтерв'ю, чи не найулюбленіші її квіти. Варто відзначити також альбом «Параска Хома» (2005), виданий за ініціативи родини художниці, Стефанії та Ярослава Хоми. В альбомі подані репродукції картин, розповідається про тематику робіт художниці. В процесі дослідження зібрано великий обсяг газетних та журнальних статей, що є особливо цінними для історіографії творчості Параски Хоми.

Також цінними для дослідження є відео- та аудіо-матеріали, присвячені творчості художниці, записи інтерв'ю з художницею. Про Параску Хому відзнято три фільми. Першою відеороботою радянського періоду є фільм Василя Глинчака «Тільки цветы». В 2008 р. Івано-Франківським обласним телебаченням «Галичина» знято відео «Квіти Параски Хоми», що належить до програми «На вівтар України». Серія присвячена 75-річчю та 40-річчю творчості Параски Хоми. Відео програма «На вівтар України» розповідає про видатних українців минушини і сьогодення. Варто відзначити працю редактора цієї програми Галини Філіпової, що вже багато років бере участь в популяризації творчості художниці. В архівах обласного телебачення «Галичина» знаходиться багато відео з виставок та інтерв'ю художниці.

Параска Хома. До твору Т. Шевченка Лілія 2. 2009

Загалом основна інформація про творчість Параски Хоми доступна в двох персональних альбомах, кількох буклетах, підготовлених до виставок та ювілейних дат, у згадках та оповідях зі збірок краєзнавців та мистецтвознавців, численних газетних та інтернет статтях, фото- та відеоматеріалах, більша частина яких не доступна загальній громадськості. Доля багатьох робіт раннього періоду творчості не відома навіть самій художниці. Значна частина картин не збережені в фотографіях. Вкрай актуальним для родини художниці є питання створення належного середовища для збереження численних творів. Папір та гуаш є нетривкими матеріалами, що потребують належних температурних умов зберігання. Тільки невелика частина робіт належить фондам державних музеїв. Ці питання черговий раз загострюють актуальність збору та систематизації історіографічних матеріалів, створення комплексного аналізу та мистецтвознавчої праці, присвячених творчості Параски Хоми.

За наявності названих наукових і науково-популярних ресурсів, а також інших джерел, на сьогодні уже не задовольняє рівень наукової інтерпретації та професійного аналізу творів Параски Хоми. В радянський період часто акцентувався соціальний статус майстрині та рід занять. З

популяризацією творчості пропагувалась радянська ідеологія, а мистецтвознавчому аналізу творів приділялось менше уваги. Після розпаду СРСР з його політикою на обмеження творчих свобод та ідейним контролем над науково-дослідними середовищами з'явилася можливість більш продуктивного вивчення багатьох явищ української традиційної культури, відтак змінилася і точка зору репрезентації творчості. Увага приділялась спільності творчих рис художниці з народним декоративним мистецтвом, символіці мотивів, та присутності патріотичної тематики у творах.

Весь творчий доробок художниці можна систематизувати за різними формально-змістовими параметрами, відповідно до хронологізації періодів її розвитку. Однією з передумов художньої діяльності Параски Хоми був різноманітний прояв успадкованих, питомих, а також набутих працею творчих здібностей. В дитячі роки вона малювала, ліпила з глини та пластиліну, пізніше в молоді роки багато вишивала, шила, в'язала, розмальовувала стіни в оселі та виготовляла хатні прикраси. Вже у зрілому віці у вільний від колгоспної та домашньої роботи час майстриня займалась малюванням. Безумовно, композиційно-образне вирішення розписів художниці є еволюційно виробленим авторським стилем. Проте Параска Петрівна, як і більшість народних майстрів та самобутніх художників, сформувала його на ґрунті багатих народних традицій та духовно-культурних цінностей рідного середовища. Особливо сильний вплив на художницю мали народна пісенна творчість, народний стрій, вишивка, краса місцевої природи, до якої, як і до музики та поезії, художниця була дуже сприйнятливою. Також, варто припускати, що до певної міри на візуалізацію художніх образів вплинули «мальовані косиці», що побутовали як хатня прикраса на Прикарпатті в перші післявоєнні десятиліття.

Підтверджує цю думку М. Яновський у своїй збірці статей: «Замолоду Параска вишивала киптаріки. Не стільки задля заробітку, як з цікавості взялася була за «мальовані косиці». Косиці ті були досить модними у селах Прикарпаття в післявоєнні роки... Це були ромбоподібні чи просто «квадратові» аркуші, на яких невідомі малярі, залежно від свого хисту й смаку, зображали різнокольорові букети,

вазони, добиваючись сякої-такої симетрії й гармонії кольорів... Однак, незважаючи на незначну «художню вартість мальованих косиць», то було вельми цікаве явище. Поруч з грубуватими одноманітними «мальованими» траплялися квіти зі смаком поєднані. У них бринів і хист, і гра творчої уяви... Можливо сьогодні свої диво-квіти Хома започаткувала в ті роки, пройшовши школу нехитрих квіткових зображень» [4, с. 87—88].

Ранній етап творчості Параски Петрівни пов'язаний з підготовкою та проведенням першої персональної виставки у Львові. Виставка відбулась за ініціативи Юліана Савка та за сприяння Бориса Возницького у Львівській картинній галереї у вересні 1968 року. Юліан Савко разом із Ярославом Хомою, сином художниці, навчався у Косівському училищі прикладного та декоративного мистецтва (з 2000 р. — Інститут прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ). Ознайомившись з першими роботами майстрині Юліан був щиро вражений і виявив ініціативу допомогти в організації персональної виставки художниці. Наступних кілька років були переломними в творчості художниці, їх також можна віднести до раннього етапу, коли вся творча уява працювала на візуалізацію образів на папері. Весь талант попередніх років життя, що не використовувався сповна та знаходився у статистиці, викристалізувався життєвим досвідом і з наданням можливості виявився дуже щедро у перших роках активної творчої діяльності кінця 60-х — початку 70-х рр. ХХ століття.

Наступний етап — середина 1970-х і до кінця 1980-х рр. — був також періодом активної творчої діяльності, проте вже на іншому рівні. Картини художниці мандрували численними виставками, не тільки регіону, але і всеукраїнськими та загальносоюзними. Виставки проводились у Івано-Франківську, Львові, Києві, Каневі, Москві та Петербурзі. До майстрині прийшло визнання широкої громадськості. Натомість офіційною владою з її ідеологією творчість художниці популяризувалась як яскравий приклад народної декоративної творчості, виникнення якої зближувалося з засадами суспільного устрою та робітничого класу.

Третій етап творчості почався після проголошення державної незалежності України, з початку 1990-х рр., і збігався з періодом переосмислення

культурних цінностей, реалізацією нових та інтерпретацією традиційних художніх напрямків. Особливих змін у творчості художниці не відбулось, проте вся організація виставок стала обов'язком виключно сім'ї художниці. В непрості роки «перебудови» спостерігається певний спад творчості художниці, адже з 1993 по 2003 рр. не було проведено жодної виставки. Проте початок ХХІ ст. вніс свої корективи в репрезентацію творчості художниці. На основі нового ринкового підходу до творів мистецтва як «естетичного продукту» організація виставок художниці набула більш різнобічного значення. Багато виставок проводилось не тільки в залах спілки художників та музеях, але й у приватних галереях із залученням преси та численними дискусіями. Не лише діячі мистецтва, але і кожен відвідувач мав можливість висловити свою думку стосовно творів майстрині.

Слід відзначити художньо-естетичну і функціональну цінність робіт художниці. Авторські розписи на папері виконують роль картин, гармонійно вписуючись в інтер'єр. Вони також можуть бути декором різноманітних поверхонь. Дехто з мистецтвознавців, художників та дизайнерів висловлювали пропозиції стосовно використання мотивів та репродукцій розписів Параски Хоми в текстилі, кераміці та інших предметах ужиткового характеру. До прикладу, на одній з виставок художниці С. Караффа-Корбут висловила: «Приємно було б бачити це квіткове багатство у сучасному текстилі, на хустках...» [1, с. 15]. На жаль, такі ідеї не були реалізовані в широкомасштабні проекти. Проте, в 2012—2013 рр. Івано-Франківська художниця Олена Попова створила колекцію декоративних керамічних тарілок за мотивами розписів Параски Хоми. Художниця детально відтворила частини розписів, вдало закомпоновавши їх у коло. Протягом 2011—2012 рр. в Івано-Франківському центрі патріотичного виховання молоді ім. С. Бандери діяв дитячий гурток, де проводилось навчання декоративного розпису Параски Хоми. Учні гуртка копіювали елементи розписів художниці, зображаючи їх на дерев'яних дощечках. У виставковому залі цього закладу протягом 2010—2012 рр. діяла виставка творів Параски Хоми, де всі бажаючі мали можливість її відвідати. Також ще в ранньому періоді своєї твор-

чості Параска Петрівна проводила уроки малювання з учнями Чернятинської школи.

Головною рисою творчості Параски Хоми є квітково-рослинні мотиви, що стали її універсальною художньою мовою, засобом творчого самовираження. Художниця зображає квіткові букети у площинному розгорнутому вигляді. За допомогою кольору та контуру створюється певний ефект об'єму, контрастності та виразності форми. Цей ефект досягається не за рахунок живописних прийомів передачі об'єму та простору, але є близьким до техніки українських декоративних розписів, що відображається в композиційній побудові, спрощених, стилізованих мотивах, графічному вирішенні. На початку роботи майстриня виконує начерки олівцем, далі заповнює площини гуашшю. Інколи найсвітліші площини заповнює аквареллю. Першими наносить світлі тони, поверх них темніші. Таким чином з використанням двох—трьох відтінків кольору утворюється світлотіньова градація форм. Більшу частину площин майстриня обводить тонким контуром гуаші коричнево-червоних відтінків. В творах раннього періоду художниця використовувала поліхромний контур, що відповідав найтемнішому відтінку кольору квітки чи рослини і наводився вже по заповненій фарбою площині. Твори 1990—2000-х рр. позначені контуром одного контрастного відтінку, що завжди є найтемнішим кольором в роботі.

Роботи 60—80-х рр. характеризуються значною різноманітністю композиційної побудови, пошуків стилізації-інтерпретації рослинних форм та колористики. Ранні роботи дають розуміння того, що художниця перебувала у пошуку засобів художньої виразності та власної образної мови. Для робіт цього періоду характерні: деталізація та графічність, що проявлялася у декоративних крапках, рисках, тонких мазках фарби та густішому використанні контуру; гострокутність та прямолінійність форм. Роботи 1990—2000-х рр. є гармонійними та сталими у відношенні форм, образів, колірної гами та композиційного вирішення. Їм притаманне переважання округлих, м'яких форм, більш складне поєднання кольорів. Майстриня надає виразності елементам композиції за допомогою м'яких нюансів колірної градації. Загальна емоційна насиченість твору та динаміка кольору

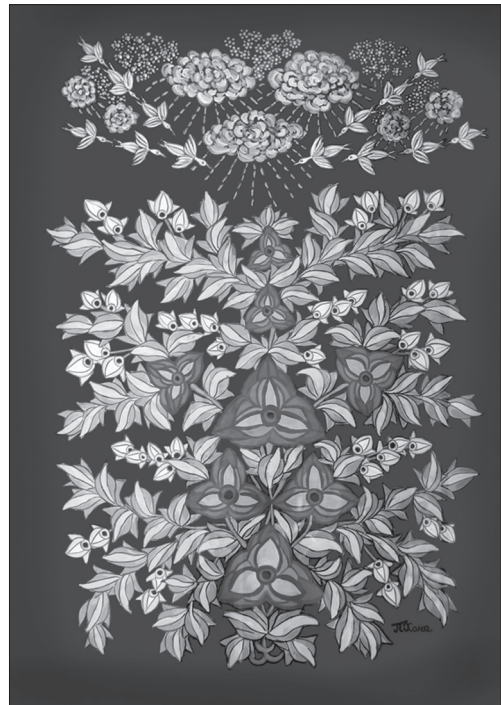
створюється поєднанням в композиції контрастних за кольором елементів. Традиційним є білий колір фону та дзеркальна симетрія. Тільки в окремих роботах, як, наприклад, «Вінок героям України» (2008), «На Чорнобиль журавлі летіли» (2011), «Щедре літо» (2010) колір фону вдало відображає настрій та тематику картин.

Тематика робіт охоплює весь спектр інтересів художниці. На перший погляд може видатись, що це квіткове царство і є тематикою робіт. Проте в творчому доробку Параски Хоми присутні різноманітні прояви людського буття. Не залежно від теми роботи, художниця втілює свої задуми через ліричний настрій кольорів та мелодичний ритм мотивів. Тематику робіт можна поділити на кілька основних напрямків. **Тема природи** є центральною темою всієї творчості. В зображеннях квітів, рослин, природи рідного краю, пір року художниця великою мірою втілює свою естетичну свідомість. Часто квіти на картинах відображають пори року, відповідно мають назви: «Барвисте Літо» (2008), «Липневі квіти» (2010), «Травневі голоси» (2009). У творах присутні різноманітні садові, польові рослини та плоди. Важливе місце посідає **національна та суспільна тематика** робіт. Сюди належать твори з зображенням українських національних символів: колосків пшениці, китягів калини, соняшників та мальв, що є втіленням селянського побуту: «Квіти України» (1992), «Мій рідний край» (2010), «Соняшники, колоски та маки» (2008). Національна тематика в роботах, що позначена трагічними подіями української історії, відображена в роботах «Літо 33 р.» (2008), «На Чорнобиль журавлі летіли» (2011), «Вінок героям України» (2008). В окремий напрямок слід **виділити твори, присвячені віршам та пісням відомих українських авторів**: «Досвітні огні» (1972) до вірша Лесі Українки, «Пахне любисток і м'ята, мальви цвітуть край вікна» (1978) до пісні у виконанні Р. Кириченко. Темі українських пісень художниця присвятила особливо багато робіт: «Білий цвіт на калині, як фата на дівчині» (1999), «Віночок» до пісні «Білим цвітом цвіте, але родить червоним» (2000). Цікавим баченням гуцульського танцю є робота «Коломийки в квітах» (1973), вирішена в центричній композиції з осьовою симетрією. Ряди квітів розташовані симетрично по колу, наче тан-

журисти поєднані у ритмі круговороту. У творчому доробку майстрині є роботи на теми віршів Т. Шевченка та пісень В. Івасюка: дві роботи «До твору Шевченка Лілея» (2009), «Квіти-думи про Шевченка» (2000), «Заснули мальви біля хати і тільки не заснула мати» (2001). Присутня **фольклорна та побутова тематика**. Сюди також відносяться тематика родинних стосунків та народних традицій. Особливості українських традиційних сімейних відносин передані у творах: «Сваха» (2003), «Багатий жених» (2009), «Родинне свято» (2009). Фольклорними персонажами в роботах мисткині серед буйноцвіття квітів постають півні, голуби, зозулі, павичі: «Павич і квіти» (1968), «Лісові зозулі» (1978), «Ранкова пісня» (2008), «Пташиний щебет» (2010), «Родина у гаю» (2010). **Релігійна тематика**, рідкісна у творчості, представлена творами: «Воскресіння» (1992), «Великодній кошик» (2008), «Великдень» (2006). Також у двох роботах майстриня зобразила образи Ісуса і Діви Марії, виконавши їх у своїй авторській декоративній манері та оформивши квітковими галузками простір навколо них.

Тематичний поділ є умовним, адже тематику багатьох робіт можна розпізнати за назвою, наданою художницею. В деяких роботах тільки частково простежується окремий тематичний напрямок. Багато робіт художниці містять в собі кілька тематичних напрямків, бо поєднують досконалість квіткових мотивів з релігійною, фольклорною чи національною тематикою. Не залежно від теми роботи, Параска Хома тонко відчуває красу рослин, мистецьки komponує їх у своїх картинах, дивуючи глядачів безмежністю варіантів поєднань мотивів та кольорів. Художниця знайома, здебільшого, з народними назвами місцевих рослин, до того ж не акцентує на реалістичності, даючи волю фантазії та внутрішній інтуїції в процесі творення, глибинним відчуттям, що вказують майстрині шлях до досконалого витвору.

Варто приділити увагу стилістичному вирішенню та символіці мотивів і форм. Часто в роботах присутні зображення птахів, виконані у формі авторської інтерпретації казкових мотивів та реальних видів. Півні, зозулі та інші істоти, що створені фантазією художниці, відіграють роль повноцінних персонажів, постаючи щедро орнаментованими,

Параска Хома. На Чорнобиль журавлі летіли. 2011. 70x100 серед багатих рослинних мотивів. На перший погляд, вони втілюють традиції українського фольклору про співучу натуру українців. Проте також є проявом естетичних смаків, та не виключно глибокими архетипами у світогляді художниці. Птахи мають глибоке значення в християнській символіці, українському фольклорі та мотивах народного мистецтва. Художниця на інтуїтивному рівні здатна передати у своїх роботах за допомогою квітково-рослинних та пташиних образів ліричність та мелодійність українських народних пісень, емоційне забарвлення сюжету чи тематики, а також загальнолюдські цінності. Для прикладу розглянемо картину «На Чорнобиль журавлі летіли» (2011). Робота виконана на темно-синьому фоні, що символізує темряву, а з нею, мабуть, у майстрині асоціюється сум та горе. Художниця зобразила фантастичні трьохпелюсткові вогняно-жовтих тонів квіти з темними серцевинами та густим жовто-зеленим листям. Як пізніше пояснювала Параска Петрівна в своєму інтерв'ю, це її інтерпретація катастрофи, що серед нічних сутінок спалахнула багряним полум'ям трагедії. Над квітами у малому розмірі, ніби в перспективі висоти, художниця зобразила блакитні хмарки, що сіють дощ, та два журавлині ключі. Дощ є символом сліз, що їх проливає природа і люди за нане-

сення непоправної шкоди. Журавлині ключі символізують покинуті домівки, зруйновані гнізда. Такими спрощеними образами художниця вдало втілила свій тематичний задум, а колірною гамою надала йому емоційності.

Простою і водночас унікальною та невичерпно багатою є образна мова художниці. За допомогою стилізованих рослинних образів (що балансують поміж самодіяльним примітивом та декоративним мистецтвом), ритмічності елементів, дзеркальної симетрії та насичених, контрастних кольорів майстриня втілює свої мистецькі задуми. Авторська манера має певні схожості з технологією декоративного розпису, проте створена власна типологія форми квітів, композиція та колірна гама є сталими характеристиками авторського стилю художниці. Про мету своєї творчості художниця любить розповідати: «Я маю для радості, пишу по пам'яті. Побачу десь квітку цікаву — замалюю собі, може, колись знадобиться...» [3, с. 12]. На запитання, чому саме квіти і птахи, а не щось інше, переважають на малюнках, Параска Петрівна відповіла: «Може, тому, що дуже люблю українські пісні, в яких співається про квіти. Обожаю поезію Дмитра Луценка... Зачаровує голос Раїси Кириченко. До багатьох пісень, виконаних нею, я намалювала картини. І не в одному, а в різних варіантах. Портретів не маю. Передаю настрій людини через квіти і птахів. Щоправда, кілька разів таки пробувала зобразити людей, але це — не для мене. Мій світ зовсім інший. І я безмежно щаслива, що він мені відкрився саме таким» [5].

Отже, в процесі аналізу історіографічних джерел досліджено творчий шлях художниці, витоки натхнення, здійснено характеристику етапів творчості, еволюцію авторської манери. Варто відзначити, що значна різноманітність в типології рослинних мотивів присутня тільки в ранньому періоді творчості. В подальших періодах хоча й відбуваються різноманітні композиційні поєднання, проте зображення видів рослин є цілком сталими. До прикладу, свої улюблені квіти — жоржини — художниця зображала різними за формою у ранніх роботах: «Жоржини» (1969), «Червоні жоржини» (1971). У 1980-х рр. в творчості відбулось визначення домінуючих мотивів та типології їх зображення.

Здійснивши аналіз етапів творчості виникає розуміння сили мистецького почерку художниці. Ево-

люція творчого стилю притаманна кожному митцю, проте традиційністю образів, тематики та техніки просякнутий весь творчий шлях художниці. З визначень «народного примітиву» в дослідженні О. Клименко, тут присутній індивідуальний, творчий підхід до традиції «усталених (хоч і обмежених у часі) традицій, поєднання канонічності й варіативності» [2, с. 26]. Традиційний підхід у творчості Параска Хома увібрала з орнаментики Покутського народного мистецтва, з сільських та родинних звичаїв, що кожного разу за усталеним порядком чи то селянин, чи народний майстер виконували знову і знову. В той же час твори майстра «народного примітиву» відрізняються від традиційного народного мистецтва «більшою індивідуалізацією, наявністю певної власної системи...» [2, с. 26]. Такою індивідуальністю позначені квіткові мотиви художниці.

Здійснений умовний поділ тематики робіт сприяє розумінню спектру світоглядних цінностей автора. У творчості художниці знайшли відображення мелос українських пісень, лірика поезії, трагічні сторінки історії народу, вшанування творчості окремих особистостей, релігійна тематика, народні традиції. Всі, без винятку, твори просякнуті емоційною палітрою особистісних переживань. Деякі є досконаліми за художніми критеріями, іншим притаманна безпосередність та щирість наївного мистецтва. Таке поєднання відображає унікальність творчої особистості, що безумовно посідає яскраве місце у мистецькому середовищі Покуття. Дослідження творчості наївних художників в контексті українського національного мистецтва містить проблематику щодо аналізу та заслуговує на належну увагу. Українське народне мистецтво є тим животворним ґрунтом, з якого протягом великого проміжку часу беруть своє коріння все нові, неповторні творчі особистості. Творчість Параски Хоми є прикладом народної творчості з рисами примітиву, що хоч і позначена умовним часовим проміжком певних культурно-мистецьких тенденцій середовища, проте містить фундаментальну естетику та емоційне забарвлення в позачасовому контексті.

1. Глибоке чародійство щедрого таланту Параски Хоми: біогр. Літопис / упоряд. Г.І. Пристай, М.В. Дем'янів,

- Н.М. Чабан та ін. ; відп. за вип. Л.В. Бабій ; Івано-Франків. ОУНБ ім. І. Франка ; Від л-ри з мистецтв. — Івано-Франківськ, 2013. — 16 с.
2. Клименко О. До питання про термін «народний примітив» // II Гончарівські читання. Українська народна творчість у поняттях міжнародної термінології (примітив, фольклор, аматорство, наїв, кітч...). Колективне дослідження / відп. ред. М. Селівачов. — К. : Музей Івана Гончара ; Родовід, 1995. — С. 24—26.
  3. Параска Хома : альбом / авт.-упоряд. В.А. Качкан. — К. : Мистецтво, 1983. — 95 с. : іл.
  4. Яновський М.В. Срібна пряжка: Розповіді про народних митців / М.В. Яновський // Пелюсткова веселка / худож. М.М. Дем'ян. — Ужгород : Карпати, 1980. — С. 84—93 : іл.
  5. Крайній І. Жоржини у чиновницькому павутинні / І. Крайній // Україна молода. — 2013. — <http://www.umoloda.kiev.ua/regions/72/164/0/81576/>.

Liliya Yakymchko

PARASKA KHOMA'S DECORATIVE PAINTING, ITS HISTORIOGRAPHY AND SOME ASPECTS OF CREATIVE METHODOLOGY

In the article have been considered main scientific and basal resources of creativeness by Paraska Khoma, well-known contemporary artist, author of numerous artworks, honoured mas-

ter of decorative painting. Some light has been thrown upon the stages in formation and developing of P.Khoma's artistic language, accordingly to her artistic world-view; thematic series of paintings have been systematized with subsequent presentation of particularities in author creative methodology.

Keywords: Paraska Khoma, decorative painting, masters of folk primitive, vegetative-flowering motives, figurative language, artistic world-view, means of expression, technique of realization.

Лилия Якимечко

ДЕКОРАТИВНАЯ РОСПИСЬ ПАРАСКИ ХОМЫ: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ И ТВОРЧЕСКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ

В статье рассмотрены основные научные и базовые ресурсы творчества Параски Хома, известной современной художницы, автора многочисленных произведений декоративной росписи. Освещаются этапы становления и развития ее художественного языка относительно авторского художественного мировоззрения, систематизированы тематические циклы, раскрываются особенности ее творческой методологии.

Ключевые слова: Параска Хома, декоративная роспись, мастера народного примитива, растительно-цветочные мотивы, образный язык, авторское художественное мировоззрение, художественно выразительные средства, техника выполнения.